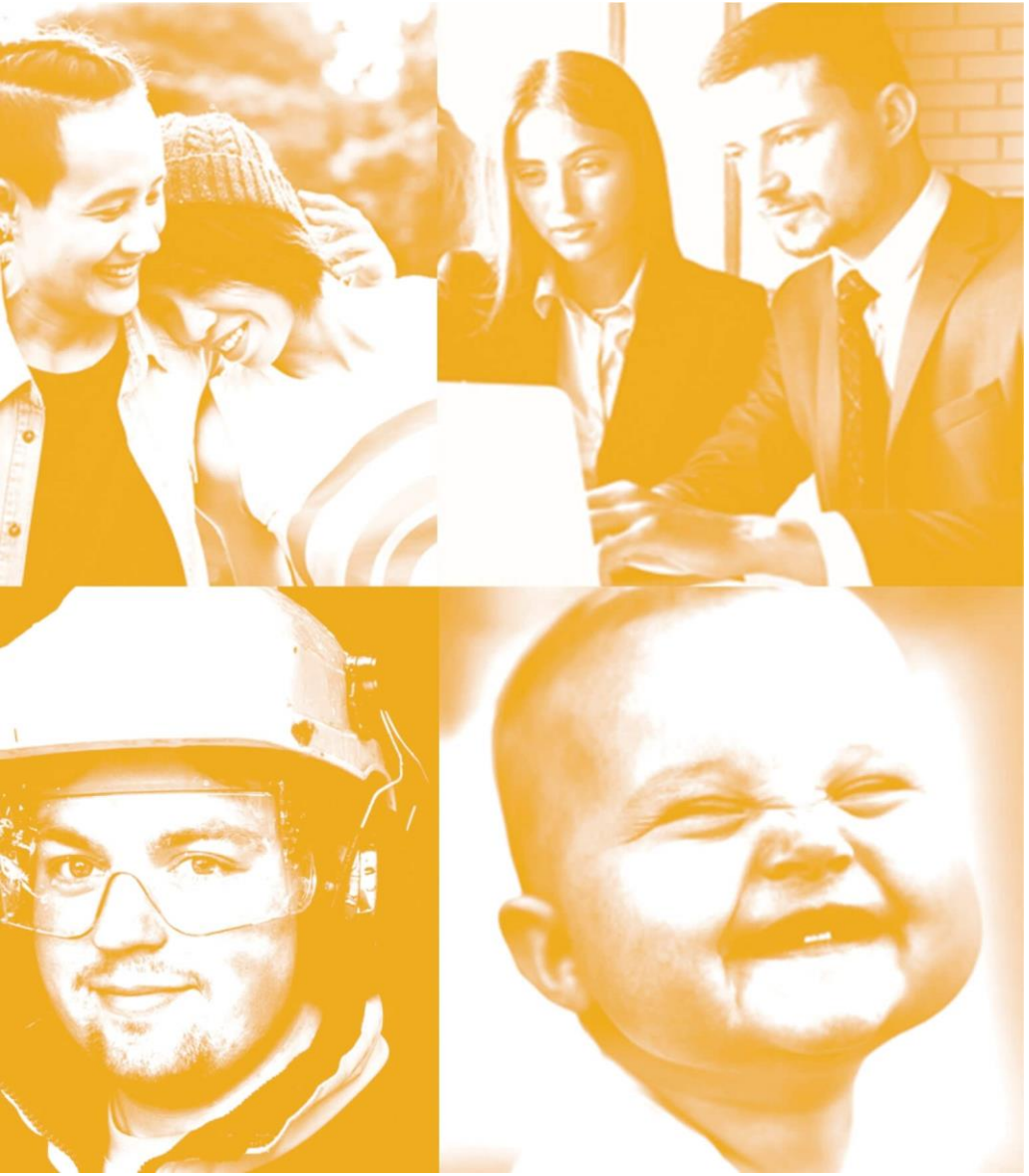


STM:n lausunto talousvaliokunnalle:

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta (141/2021)

STM
Jaana Markkula
Erityisasiantuntija

22.10.2021



Hallituksen esitys laiksi tupakkalain muuttamisesta…

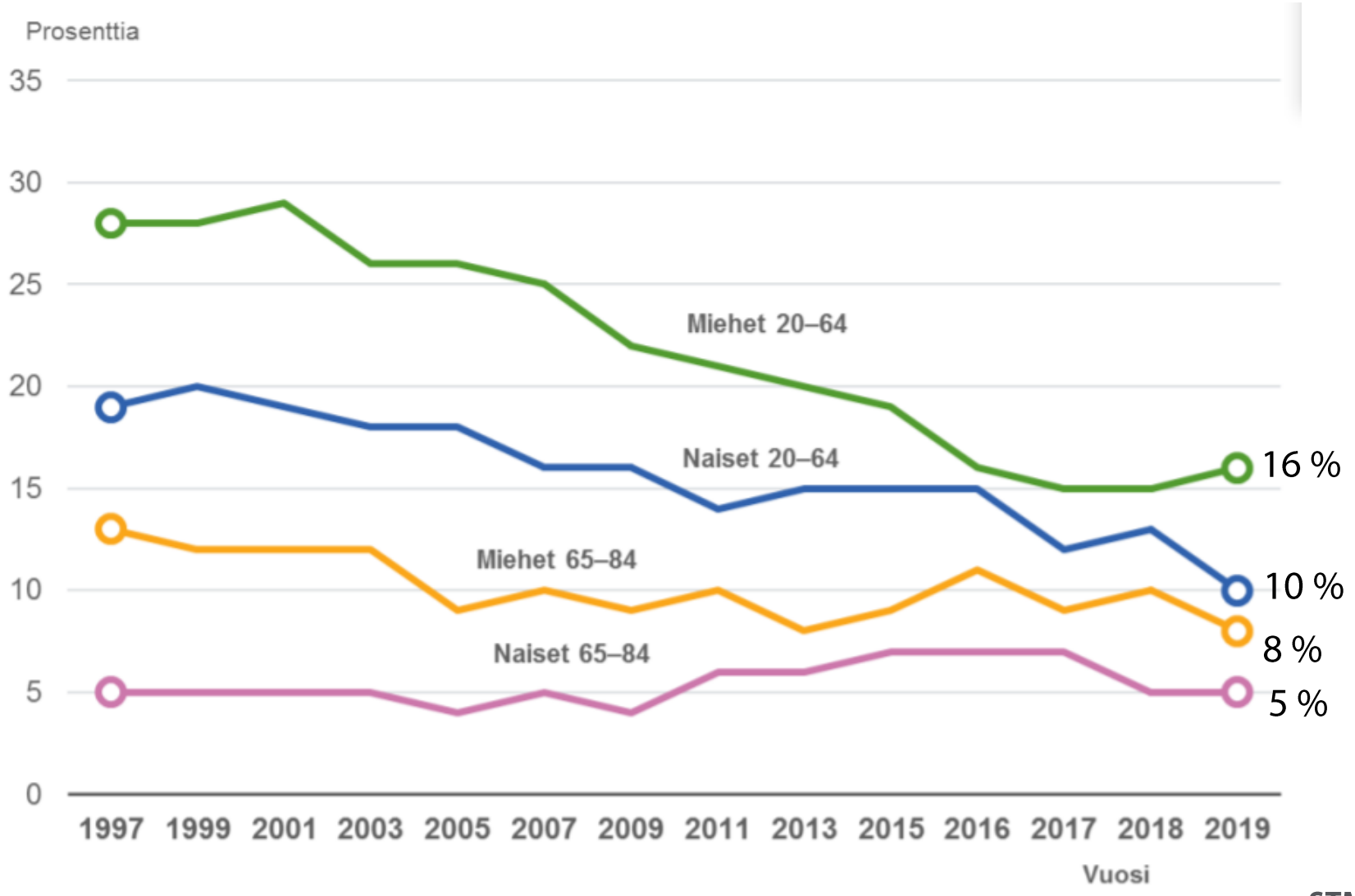
…toteuttaa hallitusohjelman kirjausta

Vähennetään riippuvuuksia ja jatketaan määrätietoista työtä tupakoinnin vähentämiseksi.

…edistää tupakkalain tavoitetta

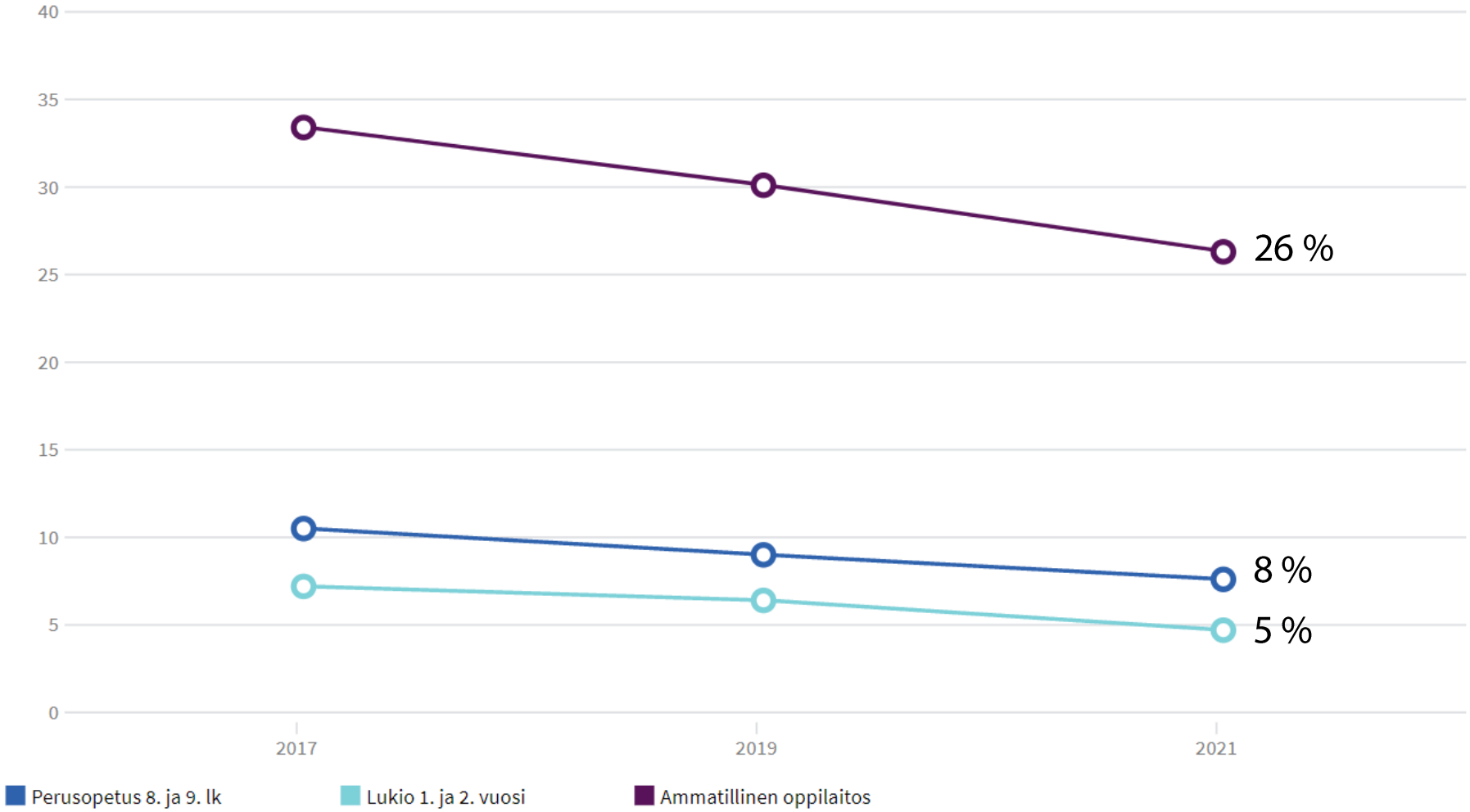
Ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen.

Päivittäin tupakoivien 20–84-vuotiaiden osuudet (%) sukupuoli- ja ikäryhmittäin vuosina 1997–2019.



Lähde: THL, AVTK, ATH ja FinSote -tutkimukset.

Päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta käyttävien nuorten osuudet (%) vuosina 2017–2021.



Lähde: THL, Kouluterveyskysely 2017-2021.

22.10.2021

STM, Talousvaliokunta (HE 141/2021)

Hallituksen esityksen pääkohdat: mitä ehdotetaan muutettavaksi?

1) Pakkausten ulkoasu yhdenmukaistettaisiin

(ehdotetun lain HE 32, 35, 35a, 36, 36a ja 36b §)

- **jatkossa**: tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipakkaukset eivät saisi jatkossa erottua tuotemerkinnöiltään tai muulta ulkonäöltään muista vastaavien tuotteiden vähittäismyyntipakkauksista
- lisäksi säädettäisiin myös savukkeiden, täyttösäiliöiden ja nikotiininesteen ulkoasua koskevista vaatimuksista
- estettäisiin ulkoasun (ml. muodon tai materiaalin) käyttäminen markkinoinnin välineenä > tutkimustausta: yhdenmukaistaminen mm. vähentää pakkausten ja savukkeiden houkuttelevuutta ja lisää kuvavaroitusten vaikuttavuutta

➢ teknisistä yksityiskohdista (esim. muoto, väri, fonttilaji ja -koko) säädettäisiin STM:n erillisellä asetuksella

Hallituksen esityksen pääkohdat: mitä ehdotetaan muutettavaksi?

2) Kiellettäisiin tuotteet, jotka on tarkoitettu saamaan tupakkatuotteelle aikaan tunnusomainen tuoksu tai maku

(ehdotetun lain HE 52a§)

- **jatkossa**: kuluttajalle ei saisi myydä, eikä muutoin luovuttaa tuotetta, jonka tarkoituksena on saada aikaan tupakkatuotteelle tunnusomainen tuoksu tai maku (esim. mentolin, vaniljan tai suklaan maku)
- koskisi esimerkiksi erikseen myytäviä ns. makukortteja, -suihkeita, -filttereitä ja -kapseleita sekä maustettuja savukepapereita, joilla voidaan lisätä tunnusomainen maku tai tuoksu tupakkatuotteeseen

Hallituksen esityksen pääkohdat: mitä ehdotetaan muutettavaksi?

3) Kiellettäisiin tupakkatuotteen kuumentamiseen tarkoitettujen tupakointivälineiden esilläpito

   (ehdotetun lain HE 71§)

   - **jatkossa**: em. välineitä ei saisi pitää esillä vähittäismyyntipisteissä, kuten ei tupakkatuotteita, tupakan vastikkeita, sähkösavukkeita, nikotiininesteitä tai niiden tavaramerkkejäkään
   - usein kyse sähkösavuketta muistuttavasta laitteesta, jolla kuumennetaan tupakkaseosta

Hallituksen esityksen pääkohdat: mitä ehdotetaan muutettavaksi?

4) Säädettäisiin vuotuinen valvontamaksu, joka maksetaan Valviralle

(ehdotetun lain HE 91§)

- **jatkossa**: valmistajien ja maahantuojien olisi maksettava Valviralle vuotuinen valvontamaksu, joka perustuisi tuotteiden myyntimääriin

➢ tavoitellaan noin 0,5 miljoonan euron vuosittaisia valvontamaksutuloja

Mitä näillä muutoksilla tavoitellaan?

- Ehkäistään tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden käytön aloittamista, etenkin nuorilla, sekä ylipäätään vähentää näiden tuotteiden käyttöä.
- Tehostetaan tuotevalvontaa ja muun tupakkalain mukaisen valvontaa, jotta sitä voitaisiin toteuttaa sillä tasolla kuin tupakkalaissa ja EU-lainsäädännössä velvoitetaan.

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Tavoitellulla kysynnän vähenemisellä kahtalaiset vaikutukset:

1) tulonmenetyksiä tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden kauppaan osallistuville tahoille (valmistajat, maahantuojat & jälleenmyyjät) sekä valtion verokertymään
2) yhteiskunnalle säästöjä, kun tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö vähenee ja haittakustannukset sen myötä pienenevät

-> kokonaistaloudellisia vaikutuksia on kuitenkin mahdotonta arvioida tarkasti.

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Pakkausten yhdenmukaistaminen

- Lähtökohtaisesti kertaluonteisia kustannuksia tupakkalain alaisten tuotteiden valmistajille ja maahantuojille pakkausten muuttamisesta sääntelyn mukaisiksi
- Valmistajien, maahantuojien ja tukku- ja vähittäismyyjien tulojen väheneminen kulutuksen vähentyessä (> ns. makukorttien ja vastaavien tuotteiden myynnin kielto)
- Mahdolliset vaikutukset eri valmistajien ja maahantuojien väliseen kilpailutilanteeseen kuluttajien brändiuskollisuuden vähentyessä ja suurten tupakkayhtiöiden parempien muutosvalmiuksien vuoksi
- Vähittäismyyntipisteissä mahdollisesti palvelun hidastuminen, mikäli palvelutilanne hidastuu tuotteiden tunnistamisvaikeuksien vuoksi

➢ Ei näyttöä laittomien tai epävirallisten tupakkatuotteiden käytön lisääntymisestä (EU:n jäljitettävyysjärjestelmä)

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Valvontamaksu

- Suorat taloudelliset vaikutukset **myyntimääristä riippuen** tupakkatuotteiden sekä nikotiininesteiden ja höyrystettäväksi tarkoitettujen nikotiinittomien nesteiden valmistajiin ja maahantuojiin
  - ➢ Säädetään vähimmäis- ja enimmäismäärä, ettei maksu muodostu kohtuuttoman suureksi

Omavalvontavelvollisuuden laajentaminen

- Taloudellisia vaikutuksia tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden tukku- ja vähittäismyyjiin: mahdolliset omavalvontasuunnitelmien ja omavalvonnan tietojärjestelmien päivitykset
  - ➢ Vähentäisi riskiä taloudellisiin menetyksiin, joita voisi seurata esimerkiksi tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvan peruuttamisesta, mikäli lainvastaisia tuotteita myytäisiin kuluttajille

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Käytön lopettamista edistävät toimenpiteet: 1) parantavat kansantalouden tuottavuutta, 2) edistävät kansanterveyttä sekä 3) helpottavat kuntien ja tulevien hyvinvointialueiden ja valtion menorasitusta erityisesti terveydenhuollon palveluiden osalta.

- **Tupakoinnin yhteiskunnalliset taloudelliset haittakustannukset vuonna 2012 noin 1,5 miljardia euroa**

Tupakkasairauksien aiheuttamat kustannukset **terveydenhuollolle 277 milj. €**

Tupakkatautien osuus KELAn 35-67-vuotiaille maksamista **sairaus- ja osasairauspäivärahoista 54 milj. €**

Tupakkatautien osuus **työkyvyttömyys-eläkkeistä 218 milj. €**

Kiitos!

Lisätiedot:

- Lakimies Laura Terho, STM
- Erityisasiantuntija Jaana Markkula, STM

